

Advies aanvraag statustoewijzing Nationaal Park Van Gogh i.o.

9 maart 2021

In januari 2021 is de Adviescommissie Nationale Parken ingesteld. Deze commissie adviseert de minister van LNV over aanvragen voor de statusaanwijzing van een gebied als nationaal park.
Dit advies betreft de in maart 2020 ingediende aanvraag voor Nationaal Park Van Gogh i.o.

foto: zicht op de Dommel
Mediatheek Rijksoverheid, Rob Poelenjee

Advies aanvraag statustoewijzing Nationaal Park Van Gogh i.o.

Van de Adviescommissie Nationale Parken, 9 maart 2021

In januari 2021 is de Adviescommissie Nationale Parken ingesteld.[1] Deze commissie adviseert de minister van LNV over aanvragen voor de statusaanwijzing van een gebied als nationaal park. Dit advies betreft de in maart 2020 ingediende aanvraag voor Nationaal Park Van Gogh i.o.

De commissie is gevraagd de aanvraag te beoordelen in het licht van het formele toetsingskader van de Wet Natuurbescherming (artikel 8.3) en *De standaard voor de gebiedsaanduiding nationaal park*[2], hierna de 'Standaard' genoemd.

De commissie heeft kennisgenomen van de aanvraag[3] en achterliggende stukken. Naar aanleiding van de verkregen informatie is op onderdelen gevraagd om een nadere toelichting. De ontvangen, uitvoerige reactie[4] is betrokken in de beraadslagingen over de totstandkoming van dit advies.

Inleiding

Een belangrijke kanttekening vooraf is dat de wetgeving voor de aanwijzing van nationale parken zich momenteel in een overgangsperiode bevindt. Volgens de huidige wetgeving zijn nationale parken wettelijk verankerd in artikel 8.3 van de Wet Natuurbescherming. Daarbij is een nieuw beleidsinitiatief ontwikkeld met bijkomende, nieuwe criteria die als kader kunnen worden ingezet voor mogelijk nieuw wettelijk te implementeren beleid. Het betreft de hiervoor genoemde Standaard, ook wel aangeduid als 'nationale parken nieuwe stijl' .

Sinds december 2020 is het *Werkdocument Leidraad* beschikbaar van het Nationale Parken Bureau, waarin de criteria uit de Standaard nader worden uitgewerkt en toegelicht.[5] De discussie over de nieuwe criteria van de Standaard is echter nog niet volledig uitgekristalliseerd.

---

[1] Instellingsbesluit Adviescommissie Nationale Parken, gepubliceerd in de *Staatscourant* van 27 januari 2021.

[2] Zie Nationale Parken Nieuwe Stijl - Nationale Parken Bureau, betreft *De standaard voor de gebiedsaanduiding nationaal park* (werkversie mei 2018).

[3] *Masterplan Van Gogh Nationaal Park Brabant. Schetsboek voor het landschap van de 21e eeuw.* Vastgesteld door de Stuurgroep Van Gogh Nationaal Park op 12 maart 2020, met bijlagen.

[4] Beantwoording vragen van de Adviescommissie Nationale Parken aan Nationaal Park Van Gogh i.o. 4 februari 2021.

[5] Zie: Nationale Parken Nieuwe Stijl - Nationale Parken Bureau, betreft het *Werkdocument Leidraad Nationale Parken*, dat werd gepubliceerd op 11 december 2020.

Zo is er een recent advies van de Commissie Verkenning Nationale Parken[6] onder voorzitterschap van Mr. Van Vollenhoven, waarin het concept van nationale landschapsparken werd geïntroduceerd. De relatie met nationale parken moet nog verder worden uitgewerkt, waarbij een vergelijking met de internationale IUCN-categorisering een belangrijk ijkpunt is. Daarnaast wordt het Nederlandse natuurbeleid momenteel herijkt – door de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). De resultaten daarvan zullen vermoedelijk ook van invloed zijn op het beleid voor de nationale parken.

Dit betekent dat de huidige Wet Natuurbescherming nu het enige juridische kader vormt voor het advies en dat de nieuwe criteria uit de Standaard enkel kunnen worden gebruikt als werkkader. Om die reden heeft de commissie besloten om haar advies in de eerste plaats te baseren op de vigerende Wet Natuurbescherming. Daarnaast is de aanvraag ook getoetst aan de hand van de criteria uit de Standaard, om hiermee een doorkijk naar een toekomstige situatie te geven.

Advies op basis van de vigerende wetgeving

De commissie meent dat de huidige aanvraag niet voldoet aan de vigerende wettelijke vereisten en adviseert dan ook om de status van nationaal park niet toe te kennen. We zullen dit hierna nader motiveren.

Het begrensde gebied voldoet aan het criterium dat het een aaneengesloten (natuur)gebied[7] moet betreffen met een oppervlakte van ten minste 1.000 hectare.[8] De commissie constateert echter een grote disbalans in het oppervlak natuur enerzijds en het oppervlak cultuurlandschap (inclusief intensieve landbouw), steden, dorpen en grootschalige infrastructurele werken anderzijds.

Binnen de voorgestelde begrenzing voor het Nationaal Park Van Gogh i.o. behoort hooguit 6 à 7 procent tot natuurkernen met een Natura 2000-status. In totaal bestaat iets meer dan een kwart van het aangevraagde gebied uit natuur of natuurlijk landschap. Als we dit afzetten tegen de opname van aanzienlijke gebieden die vooral worden gekarakteriseerd door intensieve veehouderij, stedelijk ruimtegebruik of die direct onder

[6] Zie: Documenten en verslagen - Nationale Parken Bureau, betreft het eindrapport van de Commissie Verkenning Nationale Parken, van 30 september 2020.
[7] Natuurgebieden zoals de Loonse en Drunense Duinen, de Kampina en de Oisterwijkse Bossen en Vennen.
[8] Artikel 8.3 Wet Natuurbescherming, deel: 'aaneengesloten gebied met een oppervlakte van ten minste 1.000 hectare betreft waarin zich een of meer ecosystemen bevinden die niet wezenlijk zijn aangetast door menselijk gebruik'.

invloed staan van grootschalige infrastructuur, geeft dit een scheve verhouding tussen natuur en niet-natuur. Dit grote gebied de status van nationaal park toekennen zou een ernstige aantasting betekenen van het internationale label voor een dergelijk park.

De commissie stelt dan ook vast dat een (te) groot deel van het gebied niet kan worden gekenschetst als een 'natuurlijk landschap van grote schoonheid'[9]. Bovendien vindt de commissie niet overtuigend aangetoond dat het behoud[10] van de wezenlijke kenmerken[11] verzekerd is, bijvoorbeeld door juridische borging, een passende planologische duiding en inrichting en beheer van zowel de natuurkernen als de gebieden daaromheen.

Advies op grond van de Standaard

De commissie wil de indieners van Nationaal Park Van Gogh i.o. complimenteren met het wervende karakter van de aanvraag en de indrukwekkende bestuurlijke coalitie die de aanvraag ondersteunt. Het Masterplan biedt een wenkend perspectief voor een veel duurzamere omgang met het natuurlijk kapitaal en het Brabantse landschap, een perspectief dat uitstekend kan dienen als onderlegger voor provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. Het plan straalt ambitie en enthousiasme uit om daardoor een duurzame regio te worden; in die zin is voortzetting van de ingezette koers gewenst, ook zonder het label nationaal park.
In de huidige collectie van nationale parken in Nederland ontbreekt een kleinschalig dekzandlandschap zoals hier is voorgesteld, ondanks het feit dat dit landschap vele tientallen procenten van Oost-, Midden- en Zuid-Nederland beslaat. Ook beekdalsystemen zijn ondervertegenwoordigd in deze collectie. Daarbij bevat het gebied natuurwaarden van grote waarde. En tot slot is Zuid-Nederland relatief mager vertegenwoordigd in de nationale collectie met waardevolle natuur en landschappen. Om die reden zou een statusaanvraag voor een nationaal park in dit gebied onderscheidend en kansrijk kunnen zijn.

De aanvraag zoals die aan de commissie is voorgelegd, heeft echter dusdanige tekortkomingen als het gaat om verschillende criteria uit de Standaard dat ook hiervoor geldt dat zij adviseert om de status nationaal

[9] Artikel 8.3 Wet Natuurbescherming, deel: 'dat een natuurlijk landschap van grote schoonheid omvat'.
[10] Artikel 8.3 Wet Natuurbescherming, deel: 'het behoud van de wezenlijke kenmerken van het gebied is verzekerd'.
[11] De commissie verstaat onder de wezenlijke kenmerken in deze aanvraag: het landschapsecologische systeem van het beekdallandschap en de daarmee verbonden cultuurhistorische waarden.

park (nieuwe stijl) niet toe te kennen wanneer deze criteria uit de Standaard in de nabije toekomst worden opgenomen in wetgeving.

We bespreken hierna de belangrijkste tekortkomingen.[12]

Omvang en begrenzing[13]
Het voorgestelde gebied voor het nieuwe nationaal park voldoet strikt genomen aan de minimaal benodigde oppervlakte van 1.000 hectare. Bovendien omvat het een voldoende grote natuurkern om te voldoen aan het omvangscriterium uit de Standaard. De kritiek op dit criterium uit de Standaard betreft vooral de keuze van de gebiedsbegrenzing.

De huidige keuze voor de fluïde begrenzing rond het zeer omvangrijke gebied lijkt te zijn gebaseerd op het verhaal rond de schilder Van Gogh. Dit wordt gezien als bindmiddel, omdat hij een deel van zijn leven woonachtig was in Brabant en hij dus ook een deel van zijn werk daar heeft geschilderd.

De commissie is echter van mening dat primair de landschapsecologische opbouw – met de bijbehorende cultuurhistorische en natuurwaarden zoals deze waarneembaar en beleefbaar zijn in het landschap – centraal zou moeten staan in de keuze voor de begrenzing van een nationaal park.

Het gebied vormt binnen de huidige begrenzing in landschapsecologisch en cultuurlandschappelijk opzicht geen eenheid. De aanvragers stellen dat de twee grote beeksystemen van Dommel en Mark leidend zijn geweest bij hun gebiedskeuze. De wijze waarop dit vervolgens is uitgewerkt, voldoet echter op diverse punten niet aan de in de wetenschap en de praktijk gangbare gebiedsgerichte aanpak. Zo zijn de bovenloopgebieden van het Dommelsysteem, gelegen in de Brabantse Kempen, grotendeels buiten het nationaal park gelaten, terwijl deze gebieden in hydrologisch, ecologisch en landschappelijk opzicht een onlosmakelijk onderdeel vormen van deze systemen. Ze zijn derhalve onmisbaar voor een duurzaam waterbeheer en toekomstbestendig landgebruik.

Ook weerspiegelt deze begrenzing onvoldoende de belangrijke landschappelijke gradiënt die Noord-Brabant kent van de hogere, drogere,

[12] De commissie volgt de onderwerpen uit de Standaard. Bij onderwerpen die niet genoemd zijn, heeft de commissie geen wezenlijke opmerkingen.
[13] Criterium 1 uit de Standaard: Het nationaal park heeft een natuurlijke omvang die wordt bepaald door de begrenzing van een aaneengesloten landschapsecologische of landschappelijke eenheid waarbinnen één of meerdere natuurkernen liggen waarvan er ten minste één een omvang heeft van minimaal 1.000 hectare. En criterium 2 uit de Standaard: Het nationaal park kent in zijn gebied meerdere en/of samenhangende ecosystemen met duurzaam functionerende abiotische en biotische relaties. In de natuurkernen komen natuurlijke processen op grote schaal voor. In het gebied zijn significante macrogradiënten binnen en tussen landschapstypen en tussen natuur, half-natuur en duurzaam beheerd productielandschap.

zandige en wat grootschaliger ecosystemen en landschappen van de Kempen (de bovenstroomgebieden), via de middelhoog gelegen, vochtige/natte, lemige en kleinschalige ecosystemen en landschappen van de Meijerij (de middenstroomgebieden) naar de laaggelegen, vochtige, kleiige en grootschalige landschappen van de Maaskant (de benedenstroomgebieden). De commissie doelt daarmee ook op de cultuurhistorische waarde. Herkenbare, zichtbare cultuurelementen in het landschap behoren evenzeer tot de waardevolle landschapskenmerken die de rijke bewonings- en gebruiksgeschiedenis beleefbaar maken.

In plaats van deze belangrijke zuid-noord gradiënt centraal te stellen, kiezen de aanvragers voor een begrenzing van het nationaal park van west naar oost. Met de keuze voor een zeer groot aantal naast elkaar gelegen middenloopsystemen (Aa, Mark, Donge, Leije, Beerze, Dommel, met vele tientallen verschillende takken) wordt in landschapsecologisch en cultuurlandschappelijk opzicht feitelijk heel veel van 'hetzelfde' opgenomen, terwijl de veel relevantere zuid-noord gradiënt wordt verwaarloosd. De commissie begrijpt deze keuze niet in het licht van de aanvraag voor een status nationaal park.

De commissie mist een overtuigende motivatie over de toegevoegde waarde van de reeks middenloopsystemen ten opzichte van het als landschapsecologisch en cultuurhistorisch te beschouwen topgebied van het Dommelsysteem.

<u>Ecologische samenhang met natuurlijke processen</u>[14]

Voor de statusaanvraag van Nationaal Park Van Gogh i.o. zijn, zoals eerder aangegeven, delen opgenomen uit verschillende landschapsecologische systemen (namelijk meerdere middenlopen van verschillende beekdalsystemen). De ecologische samenhang tussen deze middenlopen is zeer gering. De matige samenhang tussen de cultuurhistorische en natuur- en landschapswaarden in de aanvraag verzwakken de potentie voor een sterke identiteit van het gebied.

Het opnemen van meerdere, niet-volledige landschapsecologische systemen is onvoldoende in overeenstemming met het criterium van 'samenhangende ecosystemen met duurzaam functionerende abiotische en biotische relaties'. Ook mist de commissie een gedegen beschouwing

[14] Zie voetnoot 11.

van de relatie tussen 'natuur, half-natuur en duurzaam beheerd productielandschap' zoals het criterium luidt. In het Masterplan is uitgebreid aandacht besteed aan de waardevolle natuur- en cultuurgebieden, maar er wordt zeer beperkt ingegaan op de in oppervlakte veel grotere, verarmde landschappen, zoals de uitgestrekte intensieve veehouderijgebieden. De commissie mist concrete doelen en een onderbouwde aanpak om de externe water- en milieueffecten van de landbouw in balans te brengen met de gewenste natuurkwaliteit.

Het zuidelijk zandlandschap wordt van oudsher gekenmerkt door een sterke verwevenheid van stad en land. Dat maakt deze aanvraag mede onderscheidend ten opzichte van de oostelijke zandgebieden. Het vraagt daarmee ook om een visie hoe de sterke ruimtelijke dynamiek van verstedelijking, infrastructuur, logistieke hotspotontwikkeling en agro-industrie geen afbreuk zal doen maar juist zal bijdragen aan het behoud en de ontwikkeling van de landschappelijke en natuurwaarden.

Hoewel de commissie kansen leest in het masterplan voor Nationaal Park Van Gogh i.o. om op termijn een trendbreuk te realiseren in de omgang met het natuurlijk kapitaal, biedt de aanvraag nu nog onvoldoende houvast om de benodigde toekomstige verduurzaming van de regio aannemelijk te maken.

(Inter)nationaal onderscheidende natuurwaarden en cultuurhistorische en landschappelijke waarden[15]

Zoals hiervoor al aangegeven, ziet de commissie wat betreft een onderscheid ten opzichte van andere nationale parken wel degelijk potentie, zowel in nationaal als in internationaal opzicht. In de Noordwest-Europese laagvlakte komen diverse dekzandlandschappen van hoge kwaliteit voor. Daarbinnen vormen de Brabantse dekzandlandschappen een unieke component. Enerzijds vanwege de grote bodemkundige variatie van leem- en zandgronden en de daarmee gepaard gaande gevarieerde ecohydrologische systemen en geomorfologische onderlegger. Anderzijds omdat de middeleeuwse en vroeg-moderne culturele geschiedenis van dit gebied (laat-middeleeuws economisch kerngebied; hoge bevolkingsdichtheid; innovatieve, kleinschalige en intensieve landbouw) tot een rijk geschakeerd en kleinschalig mozaïek van zeer

[15] Criterium 3 uit de Standaard: De natuurwaarden (ecosystemen, dier- en plantensoorten en habitats), cultuurhistorische waarden en landschappelijke waarden die zich bevinden binnen het gebied van het nationaal park zijn binnen Nederland en/of internationaal onderscheidend.

diverse cultuurlandschappen heeft geleid dat elders in Nederland niet voorkomt.

Bovendien omvat het voorgestelde nationaal park zeer rijk, archeologisch erfgoed dat eveneens nationaal en internationaal onderscheidend is. Zowel de talrijk in het gebied aanwezige middeleeuwse open akkercomplexen, als de zeer waardevolle historische nederzettingsstructuren en de beekdalarcheologie zijn van grote waarde.

De commissie merkt op dat in de Standaard de versterking van(uit) de natuurkernwaarden als leidende richting centraal is gesteld. Het gebied omvat daarnaast echter ook een groot aandeel niet-natuurlijke gebieden. Voor de 'nationale parken nieuwe stijl' is er nog geen criterium benoemd voor een ondergrens of een minimale verhouding tussen natuur en cultuur. Dit ervaart de commissie als een gemis.

Ondanks het ontbreken van dit criterium meent de commissie hier toch uitspraken over te kunnen doen. Het label nationaal park heeft een internationale status en ook zijn er internationale criteria en kaders voor de natuurwaarden (IUCN-beheercategorieën, zie hieronder de hoofdlijnen). Om internationaal niet te veel uit de pas te gaan lopen, is een verdere verwatering van dat label niet wenselijk.

IUCN Management Categories

Category	Definition of Management Objective
Category Ia Strict Nature Reserve	Strictly protected areas set aside to protect biodiversity and also possibly geological or landform features, where human visitation, use and impacts are strictly controlled and limited to ensure protection of the conservation values. Such protected areas can serve as indispensable reference areas for scientific research and monitoring.
Category Ib Wilderness Area	Protected areas are usually large unmodified or slightly modified areas, retaining their natural character and influence, without permanent or significant human habitation, which are protected and managed so as to preserve their natural condition.
Category II National Park	Protected areas are large natural or near natural areas set aside to protect large-scale ecological processes, along with the complement of species and ecosystems characteristic of the area, which also provide a foundation for environmentally and culturally compatible spiritual, scientific, educational, recreational and visitor opportunities.
Category III Natural Monument/ Feature	Protected areas are set aside to protect a specific natural monument, which can be a landform, sea mount, submarine cavern, geological feature such as a cave or even a living feature such as an ancient grove. They are generally quite small protected areas and often have high visitor value.
Category IV Habitat/Species Management Area	Protected areas aim to protect particular species or habitats and management reflects this priority. Many category IV protected areas will need regular, active interventions to address the requirements of particular species or to maintain habitats, but this is not a requirement of the category.
Category V Protected Landscape/Seascape	A protected area where the interaction of people and nature over time has produced an area of distinct character with significant ecological, biological, cultural and scenic value: and where safeguarding the integrity of this interaction is vital to protecting and sustaining the area and its associated nature conservation/ other values.
Category VI Protected Area with Sustainable Use of Nature Resources	Protected areas conserve ecosystems and habitats, together with associated cultural values and traditional natural resource management systems. They are generally large, with most of the area in a natural condition, where a proportion is under sustainable natural resource management and where low-level non-industrial use of natural resources compatible with nature conservation is seen as one of the main aims of the area.

Gebiedsidentiteit, herkenbaarheid en beleefbaarheid[16]

Een nationaal park dient zich qua uitstraling, beleefbaarheid en herkenbaarheid te onderscheiden voor binnen- en/of buitenlandse bezoekers. Volgens de commissie scoort de aanvraag voor dit gebied op dit criterium onvoldoende.

De commissie heeft grote twijfels of een gebied van een dergelijke omvang en met grote verschillen tussen de deelgebieden wel herkenbaar en beleefbaar is voor de bezoeker. Ook het grote aandeel minder waardevolle gebieden tussen de 'parels' in leidt ertoe dat het gebied lastig als nationaal park te herkennen zal zijn. Er is sprake van een discrepantie tussen het verwachtingspatroon van een nationaal park (natuurbeleving) en de realiteit (veel intensieve landbouw, verstoring, stedelijke invloeden). Dergelijke gebieden vormen een groot afbreukrisico voor zowel het nationaal park in wording als voor het bredere imago van de nationale parken, in Nederland en internationaal.

De commissie twijfelt daarnaast of het verhaal rond Van Gogh – hoewel marketingtechnisch sterk – voldoende houvast geeft voor de gedeelde waarden vanwaaruit kan worden samengewerkt aan de identiteit van een nationaal park, zoals het label beoogt. En daarnaast of bezoekers het verhaal voldoende herkennen in het landschap, afgezien van een aantal duidelijke hotspots. Bovendien meent de commissie – zoals hiervoor al aangegeven – dat de landschapsecologische opbouw en de bijbehorende cultuurhistorische en natuurwaarden zoals deze waarneembaar zijn in het landschap centraal moeten staan bij de keuze voor de begrenzing van een nationaal park.

Van Gogh is een sterk 'merk', maar niet goed leesbaar in het landschap, anders dan in museale zin. De aanvragers betogen weliswaar dat zij in de geest van Van Gogh veel aandacht willen besteden aan het kleinschalige boerenland en boerenleven in Brabant, maar onduidelijk blijft nog hoe zij dit waar gaan maken. Hoe ziet bijvoorbeeld de ruimtelijke uitwerking hiervan eruit? En hoe combineert het beeld van Van Gogh met de

[16] Criteria 4, 5 en 6 uit de Standaard (het gehele thema over eigen gebiedsidentiteit en aantrekkingskracht).
Criterium 4: Een nationaal park onderscheidt zich van andere nationale parken door een eigen gebiedsidentiteit (dat is opgebouwd als ware het een sterk merk) welke past bij de waarden, het karakter van het gebied en de ruimtelijke begrenzing. De ruimtelijke inrichting en kwaliteit van het nationaal park zijn hiermee in overeenstemming gebracht.
Criterium 5: De natuur-, cultuurhistorische en landschapswaarden laten een zodanige samenhang zien dat de identiteit van het gebied versterkt wordt.
Criterium 6: Een nationaal park onderscheidt zich qua uitstraling en beleefbaarheid, toegankelijkheid en herkenbaarheid voor binnen- en/of buitenlandse bezoekers. Het nationale park geeft hieraan invulling op een wijze die voldoet aan duurzaam toerisme.

hightechidentiteit die rondom Eindhoven wordt nagestreefd, of met de ambitie om óók logistieke hotspots te ontwikkelen? Deze onderwerpen komen in het Masterplan niet aan bod.

Een begrenzing gericht op de onderscheidende cultuurhistorische en ecologische waarden is noodzakelijk om als een nationaal park herkend en beleefd te worden.

Duurzaam toerisme[17]

Aan duurzaam toerisme wordt in het Masterplan vooral inhoud gegeven door uitbreiding van recreatieve infrastructuur (fiets- en wandelroutes), ontwikkeling van het Van Gogh-erfgoed en de aanleg van natuurpoorten en dergelijke.

Het is de commissie niet duidelijk hoe concreet invulling wordt gegeven aan de ambitie om Van Gogh Nationaal Park i.o. te ontwikkelen tot een internationaal toonaangevend voorbeeld van een duurzame toeristische bestemming. De voorgestelde ontwikkeling van het gebied zal leiden tot meer bezoekers, maar onduidelijk is hoe toerisme en recreatie bij zullen dragen aan de instandhouding en verbetering van het nationaal park, ook in financiële zin. Hoe worden bijvoorbeeld de kosten en baten herverdeeld tussen verschillende belanghebbenden? Bovendien ontbreekt in het Masterplan een uitwerking en ruimtelijke vertaling van het principe 'verspreiden en verleiden'.

Onderzoek en educatie[18]

De commissie ziet in de aanvraag mooie doelstellingen op het terrein van onderzoek en educatie, maar mist een samenhangende onderzoeksagenda gericht op de kernopgaven van het nationaal park. Vooral in (landschaps)ecologisch en cultuurhistorisch opzicht, en de factoren die hierop van invloed zijn, is het onderzoek te mager voor een nationaal park met deze ambitie. Een goed onderbouwde regionale Landschaps Ecologische Systeem Analyse (LESA) is onmisbaar voor een goede wetenschappelijke onderbouwing van het ecologisch beleid. Bij voorkeur

[17] Criterium 6 uit de Standaard: Een nationaal park onderscheidt zich qua uitstraling en beleefbaarheid, toegankelijkheid en herkenbaarheid voor binnen- en/of buitenlandse bezoekers. Het nationale park geeft hieraan invulling op een wijze die voldoet aan duurzaam toerisme.

[18] Criterium 8 uit de Standaard: Het nationaal park onderneemt activiteiten op het gebied van educatie. En criterium 9 uit de Standaard: Het nationaal park stimuleert activiteiten op het gebied van wetenschappelijk onderzoek.

dient deze analyse in combinatie met een culturele landschapsbiografie te worden verricht, om zo de historische en actuele wisselwerking tussen natuur en mens beter in beeld te brengen. De commissie ziet kansen in een verbinding van de kernopgaven voor duurzame ontwikkeling met de hightechkennis uit de regio, maar ziet die niet terug in de aanvraag.

De samenwerking met en tussen Brabantse kennisinstellingen is een goed streven. De commissie constateert daarbij echter een zekere onevenwichtigheid tussen de kernthema's van het nationaal park en de binnen de Brabantse kennisinstellingen beschikbare kennis, met name op het terrein van de landschapsecologie en de landschapsgeschiedenis. Dit vraagt om aanvullende wetenschappelijke samenwerking buiten de regio.

De commissie heeft geen bijzondere opmerkingen over het onderwerp educatie, anders dan dat zij het eens is met het streven naar één coördinatiepunt. Wat hiervoor is gezegd over landschapsecologisch en landschapshistorisch onderzoek geldt eveneens voor het hoger onderwijs.

Governance vanuit het bestuur van het nationale park[19]

De commissie waardeert het brede draagvlak en de samenwerking tussen het grote aantal verschillende organisaties, en daarmee de nauwe verbondenheid met de regio. Zij plaatst evenwel vraagtekens bij de doorwerking van het draagvlak richting lokale belanghebbenden, zoals recreatieondernemers. Zijn zij bereid en in staat om in een natuurgericht terugverdienmodel te participeren?

Lokale besturen hebben in een nationaal park een cruciale verantwoordelijkheid om richting te geven aan een ruimtelijke inrichting die de kernwaarden beschermt en verder ontwikkelt. In de aanvraagfase voor de status van nationaal park wordt aan deelnemende gemeenten een financiële bijdrage gevraagd. Ook de doorwerking van ambities in uitvoeringsagenda's vereist evenwel een stevige doorwerking en borging in gemeentelijk beleid. In een grote gebiedscoalitie is het niet deelnemen dan wel afhaken van deelnemende gemeenten een risico. Het draagvlak onder inliggende gemeenten vraagt derhalve permanente aandacht. Zeker wanneer door bestuurlijke wisselingen de continuïteit onder druk kan komen te staan.

[19] Criterium 10 uit de Standaard: Het bestuur draagt er zorg voor dat de bescherming, het beheer en de (sociaaleconomische) ontwikkeling van het gebied in samenhang plaatsvinden. Het bestuur draagt tevens zorg voor de ontwikkeling en implementatie van het gebiedseigen merk. Het bestuur van het nationaal park opereert slagvaardig en daadkrachtig en beschikt over legitimiteit en mandaat.

Uitvoeringsprogramma met resultaatbeschrijvingen[20]

De commissie beoordeelt het Masterplan als wervend, maar mist in het uitvoeringsprogramma concrete resultaatbeschrijvingen. In het Masterplan wordt verwezen naar bestaande beleidsprogramma's die uitgaan van vrijwilligheid. Dat maakt de natuurwinst onzeker.

Concrete resultaatbeschrijvingen zijn nodig om de voortgang te kunnen monitoren. De prioriteit ligt voor de commissie bij monitoring van behoud en ontwikkeling van de (landschapsecologische en landschappelijke) kernwaarden in relatie tot milieubelasting en effecten van verstedelijking.

[20] Criterium 12 uit de Standaard: Het bestuur van het nationaal park maakt periodiek een uitvoeringsagenda. De agenda bevat concrete activiteiten van het nationaal park, die gekoppeld zijn aan de strategische doelen uit de ambitie. Na afloop van de gekozen periode moeten ook de concreet bereikte resultaten worden gedeeld.